

Tutkimus kartoitti suomalaisten mielipiteitä ruotsin kielestä

LEHDISTÖMATERIAALIA

17.12.2014

EMBARGO! Julkaisuvapaa aikaisintaan maanantaina 22.12.2014 klo 11.

Suomen kaksikielisyydellä on kansan enemmistön tuki – pakollisesta ruotsin opiskelusta halutaan silti eroon. Marraskuussa järjestettiin lisäksi suuri kansalaiskeskustelu aiheesta, tervetuloa kuulemaan mielenkiintoisista tutkimustuloksista. Alla oleva teksti on taustamateriaalia toimittajille. Tekstin sisältö on julkaistavissa vasta maanantain lehdistötilaisuuden jälkeen. Lehdistötilaisuus pidetään Hotelli Radisson Blu Plazan ”Jalmari”-kokoushuoneessa maanantaina 22.12.2014 klo 10. Osoite on Mikonkatu 23, Helsinki.

Mitä tutkittiin ja miten?

Tutkimuksella oli kahdenlaiset tarkoitusperät. Ensiksi halusimme kartoittaa suomalaisten mielipiteitä ruotsin kielestä ja suomenruotsalaisista. Tähän kyselyyn vastasi 7 358 suomenkielistä henkilöä. Toiseksi tarkoituksena oli selvittää miten keskustelu pienryhmissä vaikuttaa osallistujien mielipiteisiin. Tähän kansalaiskeskusteluun osallistui 326 henkilöä. Keskustelu käytiin ryhmissä, joiden osallistujilla oli lähtökohtaisesti samankaltainen mielipide, joko kielteinen tai myönteinen, ruotsin kielestä. Puolille ryhmistä annettiin keskustelua varten ohjeet, joiden noudattamista valvoi tarkoitukseen koulutettu henkilö, ns.

moderaattori. Puolet ryhmistä keskusteli vapaasti ilman ohjeita, eikä ryhmässä läsnä ollut järjestäjien edustaja puuttunut keskustelun kulkuun. Keskustelijat osallistuivat joko Tampereella järjestettyyn tapahtumaan tai nettipohjaiseen keskusteluun. 216 osallistujaa saapui Tampereelle keskustelemaan joko 22. tai 23. marraskuuta, kun taas 110 osallistui nettipohjaiseen keskusteluun marraskuun 11. ja 23. välisenä aikana. Tampereen keskustelu käytiin ryhmähuoneissa, nettikeskustelu käytiin webbikameroiden ja mikrofonien avulla.

Kansalaiskeskusteluun kutsutut henkilöt saatiin alun perin kahdesta Väestörekisterikeskuksen toimittamasta satunnaisotoksesta, joihin valikoitui 20 000 (Tampere) ja 15 000 (netti) 18–79-vuotiaista suomenkielistä henkilöä. Kaikille heille lähetettiin ensimmäinen kysely. Samalla tiedusteltiin halukkuutta osallistua keskusteluun. Kyselyyn vastanneiden mielipiteet analysoitiin ja heidät jaettiin kahteen eri ”leiriin” eli ruotsin kieleen myönteisesti ja kielteisesti suhtautuviin. Keskusteluun ilmoittautuneet osallistujat jaettiin satunnaisesti pienryhmiin leirien sisällä. Näin osalle arpa toi keskustelun sääntöjen puitteissa, osalle ilman sääntöjä. Ruotsiin kieleen myönteisesti suhtautuvien halukkuus osallistua keskusteluun oli suurempi kuin kielteisesti suhtautuvien.

Miksi?

Kansalaiskeskustelun tarkoituksena oli selvittää, miten *keskustelu samanmielisistä koostuvassa ryhmässä vaikuttaa osallistujien mielipiteisiin*. Tutkimusta varten ryhmät jaettiin kahteen nk. käsittelyyn. Puolissa ryhmistä keskustelu oli vapaata, kun taas toinen puoli sai keskustelulle ohjeet, joissa painotettiin muita osallistujia kohtaan *kunnioittavaa keskustelutapaa, avointa mieltä ja kuuntelun merkitystä*. Osallistujia pyydettiin myös olemaan tasapuolisia ja pohtimaan toisten keskustelijoiden julkituomia mielipiteitä tarkkaan.

Tutkimuksen lähtökohtana toimivat aiemmat tutkimustulokset, joiden mukaan samanmieliset ryhmät muuttuvat keskustelun tuloksen mielipiteiltään entistä jyrkemmiksi. Olimme kiinnostuneita testaamaan, vaikuttavatko politiikan tutkijoiden kehittämät pohdintaan ja harkintaan kannustavat säännöt mielipiteiden kehitykseen. Siksi vertailukohtina olivat ryhmät, joilla oli annetut säännöt ja ryhmät, joilla ei ollut sääntöjä.

Alustavia tuloksia

Tutkimukseen sisältyi 14 ydinkysymystä, joiden avulla selvitettiin ihmisten mielipiteitä koskien ruotsin kielen asemaa Suomessa. Näillä kysymyksillä mittasimme ihmisten mielipiteitä kuukautta ennen keskustelutilaisuutta. Tällöin kysymykset lähetettiin vastaajille postitse ensimmäisen kyselylomakkeen muodossa. Alla olevassa Taulukossa 1 on esitetty vastaajien mielipiteet ensimmäisessä kyselyssä.

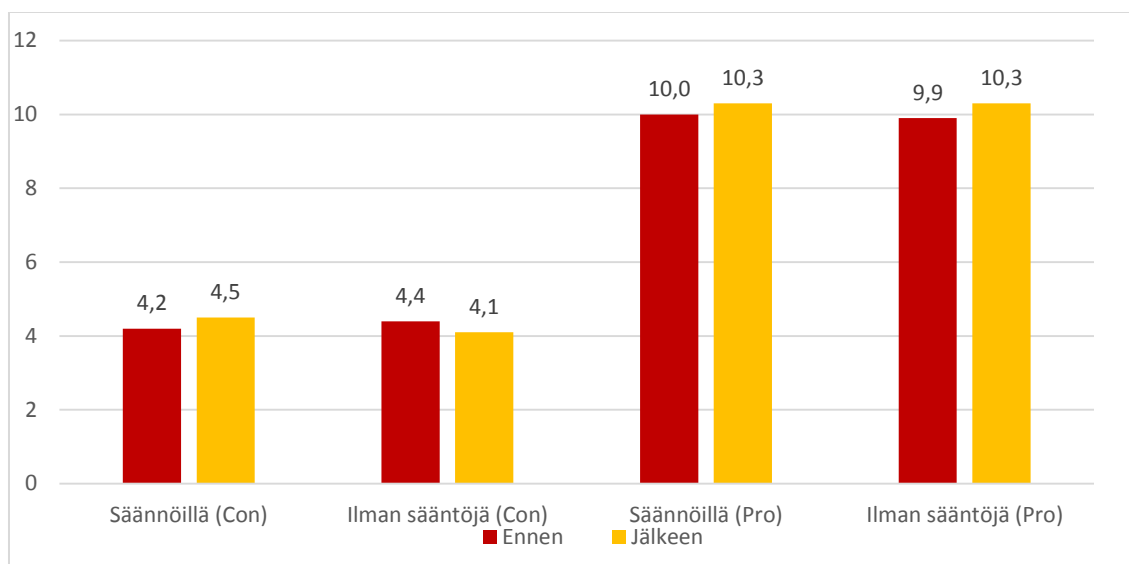
Taulukko 1. Suomenkielisten suomalaisten mielipiteet (%) ruotsin kielestä (vastaajia 7 358)

	Vahvasti samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä	Vahvasti eri mieltä
Ruotsin kieli on olennainen osa suomalaista yhteiskuntaa	19	45	27	9
Valtio ja kunnat käyttävät liian paljon rahaa ruotsinkielisiin palveluihin	17	36	42	5
Olisin opiskellut ruotsia koulussa, vaikka se olisi ollut vapaaehtoista	19	36	27	18
Suomen kaksikielisyydestä on hyötyä ainoastaan suomenruotsalaisille	19	27	41	13
Suomelle on taloudellista hyötyä kaksikielisyydestä	12	41	35	12
Suomenruotsalaiset ovat etuoikeutettu ryhmä	17	33	41	9
Ruotsin kielen taitoa tarvitaan hyvien suhteiden luomisessa muihin Pohjoismaihin	19	41	30	10
On tärkeää, että ruotsinkielisille taataan palveluiden saatavuus heidän omalla äidinkielellään	11	49	30	10
Suomessa on kohtuutonta vaatia julkisia palveluita muulla kuin suomen kielellä	11	27	52	10
Ruotsin kielen opetus tulisi olla vapaaehtoista	36	38	20	5
Koulussa olisi hyödyllisempää opiskella jotain muuta kieltä kuin ruotsia	25	37	32	6
Maamme johtavien poliitikkojen tulisi hallita sekä suomen että ruotsin kieli	25	43	26	6
Ruotsalaisella kansanpuolueella (RKP) on kokoonsa nähden liikaa vaikutusvaltaa Suomessa	25	33	38	4
Olisi vahinko, jos ruotsin kieli ja kulttuuri häviäisivät Suomesta	26	43	23	8

Yleisesti ottaen enemmistö vastaajista suhtautui ruotsin kieleen Suomessa myönteisesti. Esimerkiksi suurin osa suomenkielisistä suomalaisista (69 % joko samaa mieltä tai vahvasti samaa mieltä) on sitä mieltä, että ruotsin kielen ja kulttuurin katoaminen Suomesta olisi vahinko ja pitää ruotsin kieltä olennaisena osana suomalaista yhteiskuntaa (kaksi kolmesta jakaa tämän näkemyksen). Kuitenkin näkyvissä on selvästi myös toinen puoli mielipiteistä:

monissa konkreettisissa kysymyksissä ruotsiin suhtauduttiin selvästi kielteisemmin: 62 % on sitä mieltä, että koulussa olisi hyödyllisempää opiskella jotain muuta kieltä kuin ruotsia. *Peräti kolme neljästä vastaajasta on sitä mieltä, että ruotsin kielen opiskelun pitäisi olla vapaaehtoista.*

Kansalaiskeskusteluun joko Tampereella tai netissä osallistuneille esitettiin välittömästi ryhmäkeskusteluiden jälkeen samat kysymykset kuin tutkimuksen aluksi. Tutkimuksen perusasetelman mukaisesti keskustelujen vaikutusta mielipiteisiin voi analysoida eri tavoin. Alla olevissa kuvioissa verrataan osallistujien mielipiteitä ennen ja jälkeen keskustelun saman ”käsittelyn” saaneiden ryhmien sisällä, eli ryhmissä, joissa keskustelulle oli säännöt, ja niissä, joissa vastaavia sääntöjä ei annettu. Kuvioiden perusteella voi myös arvioida sääntöjen vaikutusta mielipiteiden muutokseen vertaamalla keskustelun jälkeistä mielipidettä ”käsittelyjen” välillä. Vertailujen perusteena käytetään taulukossa 1 esitettyjen väittämien perusteella muodostettua summamuuttujaa¹. Mielipiteiden muutokset eri ryhmissä kaikkia kysymyksiä samanaikaisesti tarkasteltuna (summamuuttuja) nähdään seuraavassa kuviossa:

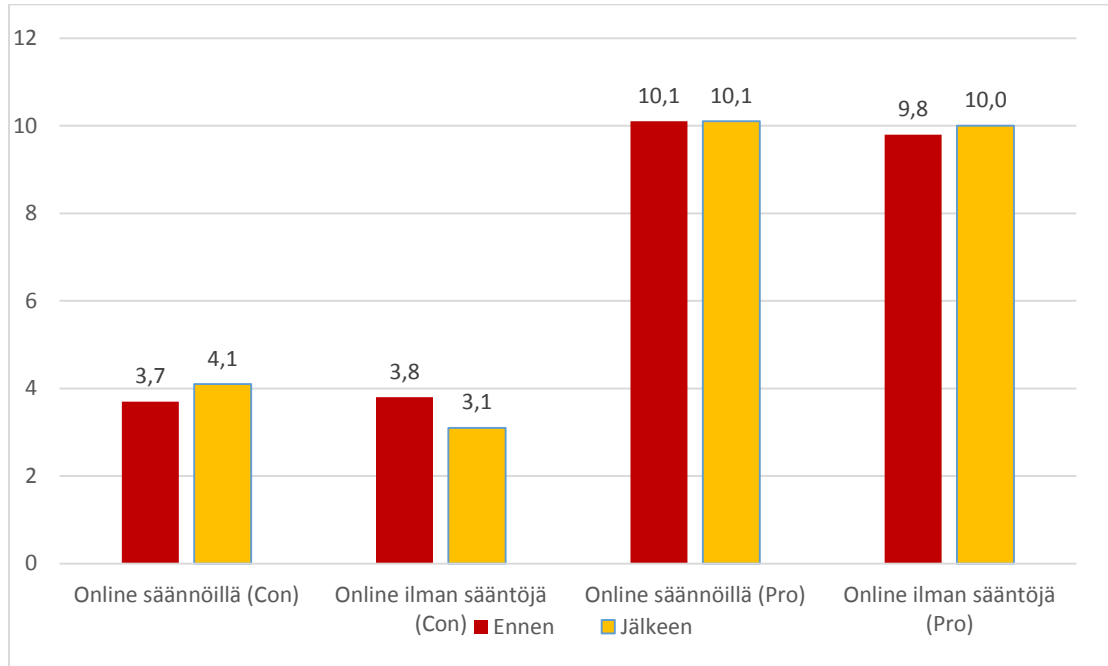
Kuvio 1. Pienryhmäkeskusteluiden vaikutus mielipiteisiin ruotsin kielestä. Summamuuttujan asteikolla 0–14 korkeampi arvo merkitsee myönteisempää suhtautumista ruotsin kieltä kohtaan.

Kuviosta 1 näemme, että säännöt ehkäisivät mielipiteiden kehitystä jyrkempään suuntaan niiden keskuudessa, jotka etukäteen suhtautuivat ruotsin kieleen kielteisesti (kuviossa ”con”): ne osallistujat, joiden keskustelulle oli asetettu säännöt, suhtautuivat keskustelun jälkeen ruotsin kieleen aiempaa myönteisemmin, kun taas ilman sääntöjä keskustelleet ryhmät tulivat mielipiteiltään aiempaa kielteisemmäksi ruotsin kieltä kohtaan. Niiden osallistujien joukossa,

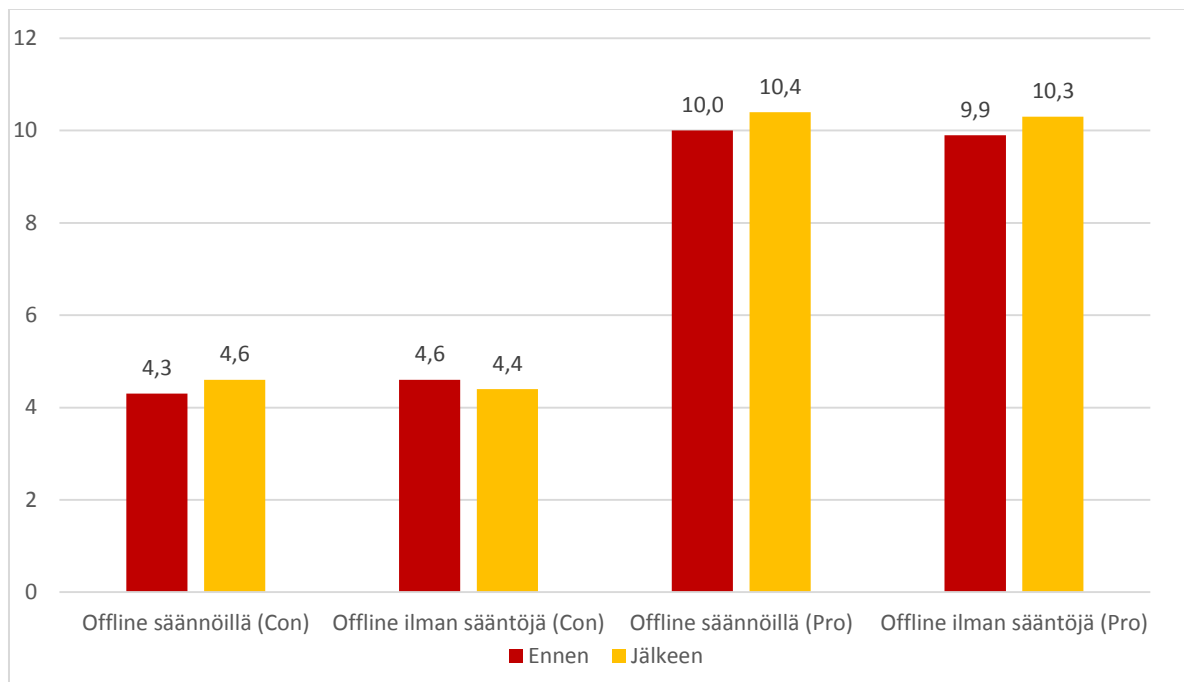
¹ Summamuuttujaa muodostettaessa osa väittämistä koodattiin päinvastaisiksi, jotta kaikkia väittämiä voitiin käsitellä samansuuntaisina, näin jokaisen väittämän kohdalla 0 vastaa täysin ruotsin kielen vastaista mielipidettä ja 1 täysin ruotsin kielelle myönteistä mielipidettä (0,33 osittain vastainen, 0,66 osittain myönteinen).

jotka olivat mielipiteiltään etukäteen myönteisemmin ruotsin kieleen suhtautuvia (kuviossa ”pro”), ei säännöillä ollut samaa vaikutusta. Heidän mielipiteensä muuttuivat hieman myönteisimmäksi sekä sääntöjen puitteissa että ilman sääntöjä keskustelleissa ryhmissä.

Seuraavassa kahdessa kuviossa näemme mielipiteiden muutokset eroteltuna netissä tapahtuneen keskustelun ja kasvotusten käydyn keskustelun välillä.

Kuvio 2. Mielipiteiden muutos netissä keskustelleiden joukossa (osallistujia 110)

Kuvio 3. Mielipiteiden muutos Tampereella kasvotusten keskustelleiden joukossa (osallistujia 216)

Kuviot 2 ja 3 esittävät saman havainnon kuin yhteenlaskettu kuvio 1: ennen keskustelua kielteisesti suhtautuvien joukosta ne, joiden keskustelulle oli annettu säännöt, muuttuivat mielipiteiltään ruotsiin kieleen myönteisemmin suhtautuviksi, kun taas ne, joille samoja sääntöjä ei annettu, muuttuivat mielipiteitään entistä jyrkemmiksi. Tämä havainto koskee erityisesti netissä käytyjä keskusteluja.

Jatkotutkimus

Tutkimuksessa kerättyä aineistoa on paljon ja sen analysointi on vasta alussa. Kaikki tutkimustieto käsitellään niin, että keskusteluun osallistuneiden henkilöllisyyttä ei missään tilanteessa saateta julkisuuteen. Aineiston avulla voidaan sekä analysoida suomenkielisten suomalaisten mielipiteitä ruotsin kielestä että tutkia keskusteluiden kulkua ja vaikutusta yksityiskohtaisesti. Kaikki pienryhmäkeskustelut nauhoitettiin, joten tutkimusryhmällä on käytössään kattava materiaali aiheesta. Tutkimuksen tulokset julkaistaan ensisijaisesti kansainvälisissä tieteellisissä julkaisuissa, mutta niiden perusteella tutkimusryhmä voi myös antaa suosituksia siitä, miten tavallisia kansalaisia voisi ottaa paremmin mukaan poliittiseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

Tutkimusryhmä ja hankkeen rahoitus

Tutkimuksen on toteuttanut Åbo Akademin yhteiskuntatieteen tutkimuslaitos Samforsk yhteistyössä Tampereen yliopiston (TaY) ja Turun yliopiston (TY) politiikan tutkijoiden kanssa. Hankkeen vastuullisena johtajana toimii professori **Kimmo Grönlund**. Hänen lisäksi tutkimuksessa ovat mukana professori **Kaisa Herne** (TaY), professori **Maija Setälä** (TY), dosentti **Kim Strandberg** (ÅA), tutkijatohtori **Staffan Himmelroos** (ÅA), VTT **Maria Bäck** (ÅA) ja VTM **Mikko Leino** (ÅA). Tutkimuksen rahoittajia ovat Åbo Akademin demokratiatutkimuksen huippuyksikkö, Suomen Akatemia ja tutkimukseen osallistuneet yliopistot.

Lisätiedot ja haastattelupyynnöt:

Turussa ja Helsingissä: professori Kimmo Grönlund

Sähköposti: kimmo.gronlund@abo.fi

Puhelin: 050 409 6409

Vaasassa: dosentti Kim Strandberg

Sähköposti: kim.strandberg@abo.fi

Puhelin: 050 356 3622